

“PUL OQIMLARI TO‘G‘RISIDAGI HISOBOT”NING MOHIYATI, TUZISH USLUBI VA AXBOROT-TAHLIL IMKONIYATLARI

Shohruh Karimov Ahmadullo o‘g‘li

Soliq qo‘mitasi huzuridagi Fiskal instituti talabasi

newcyberx@gmail.com

Annotatsiya

"Pul oqimlari to'g'risida hisobot" (RCF) ning ahamiyatini ochib beradigan ushbu tezis kompaniyaning moliyaviy sog'lomligini ochib beradi. U pul oqimining uchta ustunini - operatsion, investitsiya va moliyalashtirishni va RCFni qurishda foydalaniladigan usullarni o'rganadi. Tesiz oddiy raqamlardan tashqariga chiqib, tendentsiya va nisbatlar tahlili kabi usullar orqali RCF tahlilining kuchini ochib beradi, turli manfaatdor tomonlarga - investorlarga, kreditorlarga va boshqaruvga - ongli qarorlar qabul qilish imkoniyatini beradi. Mohiyatan, RCF kompas vazifasini bajaradi va manfaatdor tomonlarni kompaniyaning moliyaviy farovonligini chuqurroq tushunishga yo'rdam beradi.

Kalit so‘zlar Pul oqimlari, moliyaviy sog'lomlig, moliyaviy hisobot, balans, foyda, zarar, investitsiya, daromadlar va operatsion xarajatlar.

Pul oqimi bu ma'lum bir davrda, masalan, chorak yoki moliyaviy yil davomida sizning biznesingizdagi naqd pulning kirib kelishi va chiqishini anglatadi. Shuni ta'kidlash kerakki, bu sizning kompaniyangiz daromadidan farq qiladi, garchi ikkala ko'rsatkich ham moliyaviy natijalarni baholashda muhim ahamiyatga ega. Pul oqimi tahlili naqd pulni tahlil qilish naqd pul harakati vaqtini baholashni, qancha pul o'tkazish va chiqarishni va kelajakdagi naqd pullarni bashorat qilishni o'z ichiga oladi. Pul oqimini tushunish moliyaviy hisobotning asosiy maqsadlaridan biridir. Bu kompaniyaga uning likvidligi va moslashuvchanligini ko'rish imkonini beradi. Ijobiy harakat kompaniyaning likvid aktivlari ko'payganligini ko'rsatadi, ya'ni u o'zining kundalik operatsiyalarini

qoplashi, kreditorlarga to'lashi, qayta investitsiya qilishi va kelajakdagi moliyaviy qiyinchiliklar uchun naqd pul buferini ta'minlashi mumkin. Nima uchun pul oqimlarini tahlil qilish sog'lom biznes uchun juda muhimdir tahlil sizning kompaniyangizning moliyaviy salomatligi haqida muhim ma'lumotlarni taqdim etadi. U sizga naqd pul tushumlari qayerdan kelayotganini aytadi: kreditlar, savdolar yoki investorlar. Va u sizga pulingizni qayerga sarflayotganingizni aytadi. Yangi korxonalar, agar ular o'sish uchun sarflayotgan bo'lsalar, salbiy operatsion pul oqimlarini boshdan kechirishlari mumkin, agar investorlar va kreditorlar biznesni qo'llab-quvvatlashdan mamnun bo'lsa, yaxshi bo'ladi. Ammo biznes uzoq muddatda salbiy pul oqimlarini ushlab turolmaydi va doimiy korxonada faoliyat yurita olishi kerak. Korxonalar, shuningdek, kelajakda pul oqimlari bilan bog'liq muammolarga duch kelishlarini bashorat qilish uchun pul oqimlarini bashorat qilishdan foydalanishlari mumkin. Naqd pul oqimi prognozini yaratish naqd pulning kirib kelishi va chiqishi vaqtini boshqarishga yordam beradi. Pul oqimi to'g'risidagi hisobot pul oqimi to'g'risidagi hisobot 3 ta asosiy moliyaviy hisobotlardan biri bo'lib, odatda balans va foyda va zarar to'g'risidagi hisobot (shuningdek, foyda va zarar to'g'risidagi hisobot) bilan birga qo'llaniladi. Kompaniyangizning pul oqimini tahlil qilish uchun sizga pul oqimi to'g'risidagi hisobot kerak bo'ladi, chunki foyda va zarar to'g'risidagi hisobot naqd pulsiz operatsiyalarni, shuningdek, hisob-kitoblarni o'z ichiga oladi. Naqd pul oqimi to'g'risidagi hisobotning roli davr uchun sof pul harakatlarini ko'rsatishdir. Naqd pul oqimi to'g'risidagi hisobot sizning biznesingiz o'zining naqd pul holatini qanday boshqarishi haqida tasavvurga ega bo'lishga yordam beradi, chunki siz naqd pul manbalari va ulardan foydalanishni ko'rishingiz mumkin. Nafaqat naqd pulning qancha sarflanganligini, balki qayerga sarflanganini ham tushunish imkoniyati sizga boshqa moliyaviy hisobotlardan ololmaydigan kontekstli ma'lumotlarni beradi. Korxonada pul oqimining 3 turi pul oqimi to'g'risidagi hisobotda 3 ta bo'lim mavjud: operatsion faoliyatdan olingan pul oqimlari, investitsiya faoliyatidan pul oqimlari va moliyaviy faoliyatdan olingan pul oqimlari (bu ular hisobotda ko'rsatilgan tartib). Operatsion faoliyatdan kelib chiqadigan pul oqimi yoki

operatsion pul oqimi kundalik biznes operatsiyalaringizda foydalaniladigan naqd pul harakatlarini tavsiflaydi. Shunday qilib, u sizga mahsulot yoki xizmatlarni sotishda qancha naqd pul ishlab chiqarilganligini aytadi. Naqd pul tushumlari, shuningdek, komissiyalar va olingan foizlar kabi boshqa operatsion daromadlarni ham o'z ichiga oladi. Naqd to'lovlar ish haqi, ijara va ofis jihozlari kabi biznesni yuritish xarajatlarini o'z ichiga oladi. Investitsion faoliyatdan yoki investitsiyalardan olingan pul oqimi kapital qo'yilmalar orqali biznesingizni rivojlantirish uchun sarflangan pul mablag'larini tavsiflaydi. Bunga jismoniy aktivlar va patentlar kabi jismoniy bo'lmagan aktivlar, shuningdek, ushbu investitsiyalarni sotishdan olingan naqd pul kiradi. Investitsion faoliyatdan keladigan salbiy pul oqimi tadqiqot va ishlanmalar kabi uzoq muddatli o'sishga investitsiya qilishga e'tibor qaratishni ko'rsatishi mumkin, shuning uchun sog'liqning yomonligi ko'rsatkichi emas. Moliyaviy faoliyatdan yoki pul oqimini moliyalashtirishdan olingan pul oqimlari biznesni mulkdorlar, investorlar yoki kreditorlardan moliyalashtirish uchun foydalanilgan pul mablag'larini ko'rsatadi. Kvitansiyalar banklardan biznes kreditlari, ipoteka va boshqa qarz mablag'larini o'z ichiga olishi mumkin. Naqd pul to'lovlari aksiyadorlarga to'lanadigan dividendlarni o'z ichiga oladi.

Pul oqimlarini bosqichma-bosqich tahlil qilish naqd pul oqimini tushunish sizga eng yaxshi biznes qarorlarini qabul qilish imkonini beradi. Naqd pul oqimini tahlil qilish uchun 5 qadam:

1) Moliyaviy hisobotlarni to'plang - barcha tegishli moliyaviy hujjatlarni to'plashdan boshlang. Bu odatda daromadlar to'g'risidagi hisobot, balans va pul oqimi to'g'risidagi hisobotni o'z ichiga oladi.

2) Operatsion pul oqimini tahlil qilish - daromadlar va operatsion xarajatlarni o'rganish orqali asosiy biznes operatsiyalaridan kelib chiqadigan pul mablag'larini hisoblang. Bu kundalik faoliyat kompaniyaning naqd pul holatiga qanday ta'sir qilishini ochib beradi.

3) Investitsion va moliyaviy faoliyatni ko'rib chiqing - investitsiyalarda qo'llaniladigan naqd pulni (masalan, aktivlarni sotib olish) va moliyalashtirishdan olingan naqd pullarni (masalan, kreditlar yoki aktsiyalarni chiqarish) baholang. Ushbu bosqich investitsiyalar va moliyalashtirish tanlovlari pul oqimiga qanday ta'sir qilishini baholaydi.

4) Kerakli tuzatishlarni kiriting - amortizatsiya kabi naqd pulsiz operatsiyalarni sozlang va aylanma mablag'lardagi o'zgarishlarni (masalan, inventar va debitorlik / kreditorlik qarzlari) hisobga oling. Bu pul oqimining aniqroq tasvirini beradi.

5) Taqqoslang va qaror qabul qiling - tendentsiyalarni aniqlash uchun turli davrlardagi pul oqimini solishtiring. Ushbu tahlildan kompaniyaning moliyaviy strategiyalari va kelajakni rejalashtirish bo'yicha asosli qarorlar qabul qilish uchun foydalaning.

Agar bu juda ko'p ishdek tuyulsa, pul oqimlari bo'yicha qarorlarni tezroq qabul qilish uchun ushbu jarayonlarni avtomatlashtirish uchun pul oqimlarini prognozlash texnologiyasidan foydalanishni o'ylab ko'ring. Pul oqimlarini tahlil qilish metodologiyasi Naqd pul oqimi to'g'risidagi hisobotni ko'rib chiqayotganda, avvalo, pastki qismdagi raqamni tekshiring, bu sizga davr uchun sof pul harakati. Agar bu ijobiy raqam bo'lsa, naqd pul o'tgan davrda ko'paygan va agar salbiy bo'lsa, biznes olinganidan ko'proq pul sarflagan. Masalan, Google kompaniyasi Alphabet Inc 2021-yil dekabrda yakunlangan davr uchun 5,2 milliard dollarlik salbiy sof pul oqimi haqida xabar berdi. Kompaniya 91,7 milliard dollarlik operatsion faoliyatdan ijobiy pul oqimiga ega bo'ldi, ammo investitsiya faoliyatidan tushgan pul oqimi 35,5 milliard dollarni tashkil etdi va 61,4 milliard dollarni tashkil etdi. Keyin yuqoridagi 3 ta bo'limni ko'rib chiqish va naqd pul tushumlari va chiqimlari qayerda sodir bo'lganligini ko'rish orqali keyingi tahlillarni amalga oshirishingiz mumkin. Shuningdek, bir nechta bayonotlar bo'yicha vaqt o'tishi bilan tendentsiyalarni ko'rib chiqish foydali bo'ladi, shuning uchun siz kuchli tomonlarini va yaxshilash imkoniyatlarini aniqlashingiz mumkin. Agar sizning operatsion pul oqimingiz salbiy bo'lsa, siz pul oqimi muammosi bo'lishi mumkin bo'lgan biznes sohalarini tekshirishni boshlashingiz mumkin. Ideal holda, sizning operatsion faoliyatingizdan

tushgan naqd pulingiz har doim ijobiy bo'ladi, shuning uchun biznes nafaqat to'lovga qodir bo'lib qolishi mumkin, balki siz operatsiyalarni rivojlantirishni davom ettirishingiz mumkin. Pul oqimi prognozini qanday qil naqd pul oqimi prognozi sizga kompaniyangizning naqd pulga bo'lgan talablari haqida ma'lumot beradi va shuning uchun likvidlikni boshqarishga yordam beradi. Oddiy pul oqimi prognozi kelajakda ma'lum sanalarda sizning naqd pul qoldig'ingiz qayerda bo'lishini ko'rsatadi. Ushbu ma'lumotlar sizga qachon naqd pul kerak bo'lishini va ortiqcha mablag'lardan qachon foydalanish mumkinligini aniqlashga yordam beradi. To'liqroq pul oqimlari prognozi boshlang'ich qoldiqdan boshlanadi va hozirdan keyingi sanagacha qanday to'lovlar va tushumlar sodir bo'lishini kuzatib boradi. Pul oqimi misol sara Scentsational Gifts deb nomlangan uy qurilishi mahsulotlarini sotadigan yangi elektron tijorat biznesini ochishga qaror qildi, shuning uchun u ishning dastlabki 6 oyi uchun oddiy pul oqimi prognozini yaratadi. Naqd pul tushumlari bo'limida u biznesni boshlash uchun kiritadigan bir martalik naqd pul mablag'larini va har oy kutayotgan prognozli savdolari o'z ichiga oladi. Naqd pul oqimi bo'limida u biznesni yo'lga qo'yish uchun zarur bo'lgan asbob-uskunalar narxini, shuningdek, materiallar va pullik reklama uchun marketing xarajatlari kabi oylik chiqimlarni o'z ichiga oladi. Sof pul oqimidan ko'rinib turibdiki, har oyda kichik pul tushumi bo'ladi, mart oyidan tashqari, bir martalik xarajat tufayli 2800 AQSh dollari miqdorida naqd pul oqimi mavjud. Har oyda kirish va chiqishlarni hisobga olgandan so'ng, u iyun oyining oxirida naqd pul mablag'larining yakuniy qoldig'i 9200 dollar bo'lishini kutmoqda.

Eng yaxshi biznes qarorlarini qabul qilish uchun sizga to'g'ri ma'lumot kerak. Naqd pul oqimi qaror qabul qilishning barcha sohalariga ta'sir qiladi, ya'ni to'lanmagan qarzdorlarni ta'qib qilishdan tortib, operatsiyalarni kengaytirishga imkoningiz bormi yoki yo'qmi. Bu sizning biznesingiz gullab-yashnashini ta'minlash uchun pul oqimlari to'g'risidagi hisobotlarni va prognozlarni amalga oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Khursanaliev, B. (2023). THE IMPACT OF POPULATION GROWTH ON THE COUNTRY'S ECONOMIC DEVELOPMENT. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1, 8-11.
2. Boburmirzo, K., & Boburjon, T. (2022). Exchange rate influence on foreign direct investment: empirical evidence from cis countries. International Journal Of Management And Economics Fundamental, 2(04), 19-28.
3. Xursanaliev, B. (2023). KICHIK VA YIRIK BIZNESNI BOSHQARISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 7, 28-30.
4. Turanboyev, B., & Musabekov, S. (2023). Digital Transformation of Tax Systems. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 1(11-12).
5. Qodirjon o'g'li, B. T., & Nazarali o'g'li, M. S. (2023). FISCAL POLICY AS THE PRIMARY TOOL TO AFFECT THE STRENGTH OF THE CAPITAL MARKETS. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 8, 32-35.
6. Nazarali o'g'li, M. S. (2023). ROSSIYA-UKRAINA MOJAROSINING YEVROPA ITTIFOQINING IQTISODIY SIYOSATIGA IQTISODIY TA'SIRLARI FISKAL QO'LLAB-QUVVATLASH VA PUL MONITORINGINI O'Z ICHIGA OLGAN HOLDA. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 6(6), 438-444.
7. Musabekov, S. (2023). O'ZBEKISTON XUDUDIDA FAOILIYAT OLIB BORAYOTGAN XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR DUCH KELADIGAN ASOSIY MUAMMOLAR. Бюллетень студентов нового Узбекистана, 1(7), 17-20.
8. Musabekov, S. (2023). PUL-KREDIT SIYOSATINING IQTISODIYOTI UCHUN IQTISODIY SAMARASI VA UNING IQTISODIYOTDAGI O 'RNI. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(7), 37-42.
9. Musabekov, S. (2023). JAHON SAVDO TASHKILOTI VA O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASINI QO 'SHILISH SABABLARI VA OQIBATLARI. Евразийский журнал технологий и инноваций, 1(7), 15-18.
10. Sherali, M. (2023). ROSSIYA-UKRAINA MOJAROSINING IQTISODIY HARAJATLARI. PEDAGOG, 6(6), 588-594.
11. Nazarali o'g'li, M. S. (2023). SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES (SMES) IN ASIAN NATIONS CAN BENEFIT FROM FINTECH'S EFFICIENT SOLUTIONS. World Economics and Finance Bulletin, 23, 122-124.

12. Nazarali o'g'li, M. S., & Farhod o'g'li, X. B. (2023). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING INVESTITSIYA SIYOSATI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 261-264.
13. Nazarali o'g'li, M. S., & Farhod o'g'li, X. B. (2023). O 'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES RIVOJLANISH TENDENSIYASI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 258-260.
14. Nazarali, M. S. (2023). GOOGLE HRM FUNKSIYALARI HODIMLARGA QOYGAN TALABLARI VA YARATGAM SHAROITLARI HRM DAGI ISHLARINING TAXLILI. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(8), 1422-1431.
15. Nazarali, M. S. (2023). YASHIL IQTISODIYOTNING IJTIMOIIY O'LCHOVLARI.